

▶ LOKAL UTVECKLINGSPLAN **Arkösund**

Där vägen slutar och havet börjar
LOKAL UTVECKLINGSPLAN
Arkösund

FOTO:
Alla färgbilder: Margareta Sjögren
Bild kajen: Okänd fotograf
Gamla bilder från Arkösund: Vykort/Arkiv Digital

Så känner vi som bor i Arkösund, historik, utveckling, förutsättningar och stolthet

DÄR VÄGEN SLUTAR OCH HAVET BÖRJAR ligger idyllen Arkösund vars skärgård tillhör Östergötlands vackraste och mest omväxlande kustområden. Namnet Arkösund avsåg från början sundet mellan fastlandet och Arkö. Ön omtalas redan på 1300-talet, sundet på 1500-talet och Arkösund bebyggdes första gången 1698 då Arkösund var ett torp där det bedrevs krogverksamhet.

HÄR FINNS badklippor, sandstränder, camping, restauranger och hotell med god mat och dryck och levande musik. Här finns också gästhamnar och all den service som båtlivet behöver som båtvarv, båtmack och affär.

Historik

ARKÖSUND har en mångfacetterad och anrik historia från sekelskiftet (äldsta bosättningen från 1805) – beläget på Vikbolandets spets mellan Bråviken och Slätbaken, 52 km öster om Norrköping och idag basort för turism, handel och service med Östra Husby som närmaste centralort för hela Vikbolandet.

Historiskt har Arkösund varit både utskeppningshamn för järnmalm från Dalmyra gruva och säd från kvarnrörelsen i Arkösund, som bägge är nedlagda sedan många år. Arkösund har också varit den naturliga hamnen för skutskeppare och fiskare med rökeri och fiskhandel.

Arkösund är både porten till tusenöars hav och Norrköpings utpost för rekreation samt bad- och båtliv. Området har också ”kunglig anknytning” genom Arkösunds hotell med besök av såväl kungligheter, flotteskadrar och regattor i regi av bland andra Norrköpings Segelsällskap. Arkösund kom också att få en järnvägsförbindelse med Norrköping och Söderköping för att underlätta både gods- och persontransporter. Båda är tyvärr nedlagda. Järnvägen bidrog både till en industrialisering och

befolkningstillväxt med byggnation av arkitektitade sekelskifteshus till Norrköpings societet. Husen bidrar fortfarande till den typiska karaktären för samhället.

Genom åren har Arkösund också varit av strategiskt militärt intresse,

både för många krigsoperationer och flygledning men också civilförsvarets anläggning och försvarsposter utmed kusten. Industriellt har Arkösund mest erbjudit hantverkstjänster kring fastigheter, bryggor mm, men också varv med tillverkning av båtar och hydrokoptrar, som blivit världskända genom film.

Arkösund har som mest haft 300 året-runt-boende, idag nära 200. Under Arkösunds 125-åriga historia har det funnits tre bankkontor, fyra butiker post och skola. Idag en sommaröppen affär, hotell, restauranger, vandrarhem mm. Alla välbesökta.

Många saknar det rika utbudet från tidigare och det finns en stark vilja att expandera och etablera service både till boende, tusentals sommargäster och turister. Norrköpings kommun och privata investerare har genom en ny detaljplan öppnat både för förtätning och nybyggnation, med ett flertal tomter som är nybyggda eller under projektering och försäljning. Många av dessa blir permanentboende varför invånarantalet i Arkösund ökar och därmed också köpkraften.

Arkösunds livs är en sommarbutik med öppethållande april – september, men nya ägare till denna och intilliggande PUB Kompassen med café är intresserade av en utökad året-runt-service.

I Arkösund finns gästhamnar och all den service som båtlivet behöver som båtvarv, båtmack och affär.

Utveckling

Näringslivet i Arkösund byggdes kring båtar och sjöfart och det har funnits tre båtvarv. Arkösunds utveckling tog fart då Vikbolandsbanan från Norrköping stod klar 1895. Här byggdes bostäder för fiskare, varvsarbetare och järnvägspersonal och även sommarbostäder för Norrköpings rika grosshandlare, så kallat välbeställda. Befolkningsutvecklingens första topp kom när Vikbolandsbanan byggdes, den andra kom då fiskerinäringen var som mest lönande och den tredje kom vid 1980-talets byggboom.

Vid Arkösunds Hamn finns idag en land- och sjömack, bottentvätt och latrintömnin. Sommaröppen Glasskiosk och Fiskaffär.

Åren 1937–55 var strömmingsfisket den mest betydande näringen i Arkösund. De som lever av fisket idag är oroliga för sin framtid. Miljöhot och andra problem hopar sig.

Långsamt har befolkningstalen sjunkit och därmed har många fastigheter övergått från att vara åretruntbostäder till att utgöra fritidshus. Efter sekelskiftet 2000 har dock Norrköpings kommun sålt ett antal tomter och ett 25 – 30-tal villor har byggts, för såväl permanent- som fritidsboende.

Förutsättningar

Konsumentmarknaden och köpkraften kan beräknas utifrån följande kategorier:

Året-runt/permanentboende i Arkösund och närområdet

Sommar-/säsongboende

Turister och tillfälliga besökare

Enligt SCB-statistik har Arkösund nära 200 permanentboende och 1.000 hushåll eller cirka 2.000 i närområdet med en viss tillväxt genom nettoinflyttning, något flera kvinnor än män och många seniorer/pensionärer, 20% i lantbruk, nära 80% i småhus – över 1.000 fritidsbebodda fastigheter men väldigt få hyreshus. Arbetstillfällena finns inom jord- och skogsbruk samt tillverkning och en mindre del i serviceyrken, med en medelinkomst av nära 500tkr/år. Många är företagare men också arbetsutpendlare till bl a Norrköping med en obetydlig inpendling till området.

Med distansarbete och andra anställningsformer kan framtiden öppna för flera arbetsdagar i närområdet, där fritidshus blir en bas för flera personers arbete. Det talar för en växande köpkraft för närområdet och med en aktivare bygemenskap med olika aktiviteter och stöd till näringar, kan köptroheten öka.

Norrköpings kommun har på olika sätt fått en ökad förståelse för Arkösund som resurs, med både investeringar och stöd till oss boende genom Arkösunds Intresseförening (AIF). Handel och service är under omvandling från stationära butiker och kontor till e-handel, nya logistik- och betalningstjänster, vilket innebär en ny utmaning.

Vi ser också trender i en önskan att handla mera lokalt, där Vikbolandet är en rik kornbod av många aktörer som kan erbjuda ekologiska, närodlade produkter och lokala tjänster.

Viktigt är också med aktiviteter från hela samhället för att förlänga sommarsäsongen för hotell, restauranger, hamn, camping etcetera.

Stolthet

Arkösundsborna är framför allt stolta över närheten till naturen och havet och möjligheten till fina bad.

Andra saker som Arkösundsborna är stolta över är de aktiviteter och arrangemang som äger rum sommartid och nämner, minigolf, bryggvandring, musikkvällar, midsommarfirande med mera.

Nu är det ett sällsynt bra tillfälle att, till exempel, konkret börja arbeta med att göra Arkösund mer attraktivt för besökare och att profilera Arkösund som Norrköpings port mot skärgården. Privata intressenter har förvärvat hotellet och de satsar starkt för att under sommaren kunna erbjuda ett besöksmål värt att komma till, både sjövägen och från land och antalet besökare förväntas öka. Intressent-gruppen och Norrköpings kommun har i mångt och mycket samma vilja att utveckla Arkösund, här kan vi dra nytta av varandra. Även den ideella föreningen Arkösunds intresseförening (AIF) har framfört att förväntan och viljan att åstadkomma en utveckling på orten är stor.

SPECIFIKT FÖR ARKÖSUNDS SKÄRGÅRD

Enligt intervjuade Arkösundsbor är engagemanget för utveckling stort i Arkösunds skärgård och det finns många tankar och idéer om framtiden. En del vill behålla nuvarande situation och inte utveckla allt för mycket när det handlar om nya byggnationer. Dock finns en hel del intressenter som vill bygga i Arkösund, där det främst handlar om kommersiella byggnader där det kan finnas utmaningar att hitta hyresgäster.

Lanthandeln i skärgården är en viktig mötesplats och innehar en viktig servicefunktion. Hotellets utveckling uppfattas som positiv, och det finns planer på fler verksamheter. Som sommardestination uppfattas Arkösund som ett naturligt stopp på vägen för båtar i skärgården, och många lockas till platsen för badplatserna, evenemang som viskvällar och sommaridyllen vid havet. Det finns potential att utveckla fler besöksmål året om, men i balans där platsens själ finns kvar.

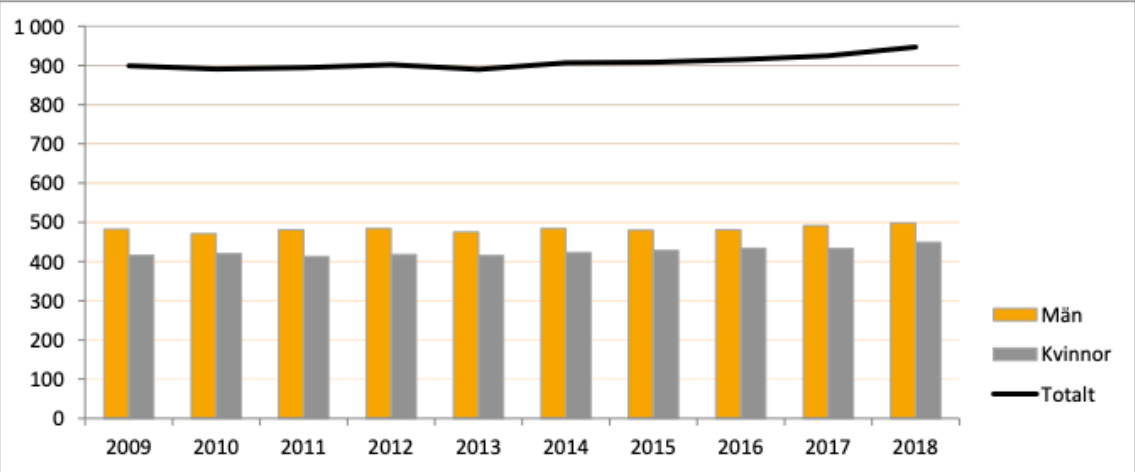
Statistik

Visste ni att:

- 947 personer bor i och runt Arkösund
- vi har 190 registrerade företag
- vi blev 22 fler under 2018, varav 10 nyfödda
- vi har 1 674 fastigheter men enbart 399 är bebodda året runt
- vi är 170 personer som är 24 år eller yngre

Befolkningsutveckling 2009 - 2018

Tabell 2

Befolkning

Befolkningsutveckling 2009 - 2018

Tabell 2

Register: Registret över totalbefolkningen (RTB)

År	Befolkning		Antal		In-flyttade	Ut-flyttade	Födelse-netto	Flytt-netto	Befolknings-förändring
	Män	Kvinnor	Totalt	Födda					
2009	483	416	899	6	8	68	84	-2	-16
2010	471	420	891	4	9	71	75	-5	-4
2011	481	413	894	8	5	70	71	3	3
2012	484	418	902	9	7	82	76	2	6
2013	475	415	890	5	14	63	66	-9	-3
2014	484	423	907	10	8	82	72	2	10
2015	480	428	908	7	5	70	71	2	-1
2016	481	434	915	8	12	88	76	-4	12
2017	492	433	925	7	6	74	67	1	7
2018	498	449	947	10	7	81	60	3	21

Arbetsställen

Antal arbetsställen 2018

Tabell 8a

Källa: Företagsdatabasen

Antal arbetsställen	
Antal anställda	
0	164
1-4	20
5-9	2
10-19	4
20-	0
Totalt	190

Befolkning 2018-12-31 i åldersklasser

Tabell 4a

Kön	Ålder						Totalt
	0-6	7-15	16-24	25-44	45-64	65-	
Män	22	37	25	80	131	203	498
Kvinnor	30	33	23	72	124	167	449
Totalt	52	70	48	152	255	370	947

Vad vi behöver göra

BOSTÄDER

► Seniorboende – Handikappanpassat – hyres-och bostadsrätter blandat

De flesta Arkösundsbor - vare sig man är infödd eller inflyttad i samhället - har en önskan att förbli här så länge som möjligt. Då bebyggelsen till största del består av hus/villor behöver bostadsstrukturen utökas med såväl senior- och äldreboenden, kompletterat med hyres- och bostadsrätter. Det skulle ge personer som vill sälja sitt hus och investera i något mer lättskött, äldreanpassat seniorboende där viss service och bostadsanpassning ingår, att kunna stanna kvar på orten. Bostadsrätter kompletterat med hyresrätter, skulle även ge möjlighet för dem som inte har råd/vill investera i ett eget hus att kunna bo i Arkösund och få både sommar- och vinterboende "i-ett".

Äldreboende - anpassat för äldre med hemtjänst eller annan service - skulle ge möjligt för dem som behöver någon form av hjälp att kunna bo kvar i sin hembygd så länge som möjligt.

► Aktiviteter – Skapar arbetstillfällen

Såväl seniorboende som äldreboende i samhället ger möjlighet till arbetstillfällen i den vård- och omsorg som kan behövas för de boende. Alltifrån drift av aktivitetslokal, matsal, hemtjänst, sjuk- och hälsovård, städning, aktiviteter med mera.

► Privata och kommunala initiativ

Samarbete behövs med såväl kommun som privata entreprenörer. Kommunen är viktig för tillståndsgivning, och såväl senior- som äldreboenden i Arkösund skulle avlasta trycket på liknande bostäder i exempelvis Östra Husby.

SKOLA OCH OMSORG

► Fritidsaktiviteter – öppen förskola – ungdomsgård

I Arkösund med omnejd finns ca 125 barn/ungdomar under 16 år. Dessa barn - Arkösunds framtid - har precis som barn i tätorter - behov av förskola, fritidsaktiviteter och ungdomsgård. Ett tillskott av en sådan lokal i samhället kan drivas av föräldrar och andra lokala krafter. En sådan lokal skulle kunna tjänstgöra som öppen förskola och även som ungdomsgård, med föräldramedverkan och även kunna vara mötesplats för föräldrarna.

INFRASTRUKTUR

- **Förenings-/Allaktivites-/Kulturhus/Företagshotell/Gym/Ungdomsgård**
Idag bedrivs ett antal aktiviteter; som gympa, pensionärsträffar, bokcirklar, symöten, andra sammankomster, studiecirklar, föreningssammanträden i en nedlagd förskola, som får lånas av Norrköpings kommun. Lokalen har dock ett antal begränsningar och får inte lånas av privatpersoner. I Arkösund skulle många fler sociala aktiviteter för alla åldersgrupper kunna ordnas, om det uppförs ett all-aktivitetshus, vilket skulle kunna hyras ut för fester eller högtidsarrangemang. Huset skulle kunna tjänstgöra som en öppen förskola med aktiviteter för barn och någon form av ungdomsgård för äldre barn med föräldramedverkan. Ett annat önskemål är tillgång till kontorshotells-arbetsplatser, vilket ett sådant hus också skulle kunna uppfylla. Det finns ett stort antal "enmans-företag" där ett kontorshotell skulle kunna erbjuda en bra arbetsplats till gemenskap med andra personer. Möjligheten till distansarbete som många personer har idag, skulle ge möjlighet till social gemenskap och erfarenhetsutbyte. Kontakta Boverket ang bidrag till allmän samlingslokal.

- **Vandrings- och Cykelled längst väg 209**
För att öka möjligheterna till motion och rörlighet, samt säkerhet för barn som vill kunna cykla till kamrater inom tätorten Arkösund, är det viktigt att cykelväg anläggs inom samhället. Det främsta önskemålet är en cykelväg från Arkösunds centrum utmed väg 209 i första hand till avtagsvägen till Stegeborg. Den skulle kunna genomföras i etapper där den första etappen är från Arkösunds centrum till Kålebovägen, den andra etappen till avfarten till Campingen och den tredje etappen till Stegeborgsavfarten.

- **Gratis parkering vid lågsäsong – parkeringsskiva – parkeringstillstånd för åretrunt-boende**

I Arkösund bör det – liksom på många andra orter i närområdet såsom Kolmården/Krokek, Åby, Söderköping och Valdemarsvik råda gratis parkering alternativt parkeringsskiva året runt. Dock kan en avgift sommartid absolut tas ut, men vintertid skulle avgiftsfri parkering locka fler att besöka Arkösund. Idag upplevs det som ogästvänligt att det är parkeringsavgift vintertid.

- **Pendlarparkering**
För att öka möjligheten att utnyttja kommunala färdmedel bör en avgiftsfri pendlarparkering med ca 5–6 platser för boende i Arkösund iordningställas vid busskuren Arkösund 3. En pendlarparkering skulle vara till för dem som har mellan 1-2 km till busshållplatsen.

- **Varm och regnskyddad väntplats för båt och buss**

Ö-bor som pendlar med Östgötatrafiken och byter från buss till båt har ibland väntetid. Vintertid kan det vara både kallt och blött väder och en varm och regnskyddad kur/väntplats är välkommet.

- **Matarbuss till Östra Husby**

Sträckan Östra Husby-Norrköping trafikeras med betydligt fler bussar än sträckan Arkösund-Norrköping. Under dagtid och sen kväll skulle en så kallad matarbuss – som eventuellt kan avropsbeställas - kunna utöka bussmöjligheterna från Arkösund.

TRYGGHET

- **Förstärkt belysningen från infart till före detta skolan - lampor är ner-släckta**

För att öka tryggheten – framför allt ur trafiksäkerhetssynpunkt – då väg 209 är starkt trafikerad, behövs vägbelysning. I första hand från infarten till samhället, busshållplats Arkösund 1 och till befintlig belysning. På några ställen tvingas de som stiger av en buss och ska gå till sin bostad göra det i mörker. Skolbarn blir avsläppta av skolbussen och tvingas gå på mörk väg för att komma till sin bostad och under den mörka årstiden betyder det en stor del av dagen. Det finns idag stolpar utmed vägkanten, men de saknar belysning. Belysning skulle öka säkerheten och tryggheten i samhället.

KOMMERSIELL SERVICE

- **Året-runt-öppen butik**

Boende i Arkösund har ett starkt önskemål om någon form av året-runt-öppen livs-medelsbutik. Dagens butik är sommaröppen maj-aug, och det är önskvärt med en butik som har begränsad öppethållande året om. När butiken övergick från året-runt-öppen till endast sommaröppet, sponsrade Norrköpings kommun en buss 1/ggr/vecka till affären i Östra Husby. Den bussen är nu indragen, så en butik med begränsat öppet-hållande vintertid finns det behov av. Det är önskvärt att den butiken skulle kunna vara ombud för apotek, systembolag, svenskaspel, paketservice med mera.

- **Torghandel**

Då många turister besöker Arkösund sommartid, när frukt och grönsaker finns att tillgå i stor mängd kan torghandel i centrum utgöra ett trevligt och efterfrågat inslag.

► Marknadsföring

Arkösundsborna och intresseföreningen arbetar kontinuerligt med att marknadsföra Arkösund och dess varumärke genom annonsering i press och sociala medier samt turistinformation och arbetar för att påminna att Norrköpings kommun bör fråga/informera i samband med framtagande av broschyr, så att även Arkösund kommer på "kartan". Få med Arkösund med loggan i TVs solliga.

FRILUFTSLIV

► Motionsspåret/Vandringsleden behöver rustas upp skyltning behöver ses över

Ett ständigt återkommande önskemål från Arkösundsbor och turister på besök, är motionsrundor, vilket det i egentlig mening saknas, då de flesta befintliga "rundor" innebär att man måste beträda väg 209, som är en ganska starkt trafikerad väg och som inte får utgöra ett "officiellt" spår. Om cykelväg enligt ovan skulle anläggas, skulle säkerheten för motionärer öka betydligt och Arkösund skulle få tillgång till "officiella motionsspår".

► Hytt och Bastu på Badholmarna – rensa vass. Nya bryggor finns. Höj nivå över lag

Arkösunds tre officiella bad som sommartid besöks av ett stort antal turister och Arkösundsbor. Badet vid Badholmarna har genom åren växt igen och behöver en rejäl rensning och uppfräschning med badhytt, toaletter och bastu och för att åter bli det attraktiva bad som det en gång var med fin sandstrand. Ny badhytt, bastu och nya sittmöbler är planerat. Finansiering är sökt via Kustlandet. Bygglov för bastu är klart. Även Sköldsviks- och Nordanskogsbaden behöver rustas.

► Äventyrsbana för familjen – Kottebanan

Som komplement till den lekplats som finns i centrum önskas äventyrs- och/eller så kallad kottebana för barn och familjer. Vi ser detta som ett lockande inslag för familjer.

► Utökat utbud av motionsaktiviteter

Det är stor efterfrågan på utökade motionsaktiviteter. Idag finns yoga, utegym och fotbollsskola bekosta av Arkesunds intresseförening samt tennis- och paddelbanor som finansierats privat. Utöver det finns önskemål om motionsspår och framför allt inomhusgym. Arkösund ligger 5,4 mil från Norrköping med dess rika utbud av aktiviteter. Det är lätt att avstå från motionsaktivitet på grund av avstånd. Med motionsspår/skidspår, inomhusgym skulle Arkösundsbornas aktivitetsmöjligheter utökas och betyddande hälsoeffekter uppstå.

TURISM

Med åren har antal husbilar som besöker Arkösund ökat och dialog med Norrköpings kommun om behovet av ställplatser ska inledas. ***Ställplatser skulle kunna beredas i anslutning av den camping som finns idag och skötas av densamma.***

Möjligheter att fånga framåt

I de intervjuer som genomförts i projektet diskuteras flera möjligheter för Arkösund. Man konstaterar att det finns en potential för besöksnäringen i skärgården att attrahera fler besökare året om att skapa viktiga intäkter för att vidareutveckla skärgården hållbart. Besöksnäringen ger synergieffekter i form av landsbygdsutveckling och bidrar till en attraktivare plats att leva och bo på. De produkter som anses ha störst potential är naturupplevelser där lugnet lockar. Här kan man hitta ett unikt uttrycksätt kopplat till stillhet. Dock behöver platsen erbjuda fler reseanledningar för att bli unik och sticka ut, vilket kan vara unikt boende exvis Glamping. Exklusiva produkter som besökare vill betala för kan generera goda intäkter till Hotellet i Arkösund.

► ***En möjlighet framåt för att erbjuda fler besök i skärgården skulle vara tydliga förslag på rutter och noder där man som båt- eller kajakägare kan använda allmänna grillplatser och toaletter. Dessa platser kan även vara utvecklade till små destinationer med boende och mat.***

MILJÖ

På den mest central platsen i samhället finns en returpunkt som består av ett antal containrar. ► ***Om returpunkten flyttas, frigörs central mark som kan användas till betydligt attraktivare ändamål.***

NÄRINGSLIV (utveckling och sysselsättning)

► ***Underlätta upphandling*** för lokala entreprenörer för att skapa flera arbetstillfällen för de som bor i Arkösund genom att skapa forum för egenföretagare/näringsidkare inom ramen för Arkösunds Intresseförening.

► ***Kontorshotell efterfrågas*** av såväl ensamföretagare som de som distansarbetar. Det skulle ge möjlighet att arbeta och bo i Arkösund, minska såväl restid som klimatpåverkan, och ändå ge möjlighet till sociala arbetskontakter och erfarenhets- och tankeutbyte med "arbetskamrater".

► ***Turistsäsongen i Arkösund är begränsad och Intresseföreningen har behov av att hitta aktiviteter/lockelser för att få turister att besöka samhället utanför högsäsong***

Arkösunds Intresseförening (AIF)

